

Samenvatting evaluatie sociaal preventief supportersbeleid 1998-2002

Amsterdam, 8 november 2002

Bram van Dijk

Inhoudsopgave

1	Realisering sociaal preventief supportersbeleid	3
1.1	Doelstellingen project sociaal preventief supportersbeleid	3
1.2	Aantal projecten per mei 2002	3
2	Evaluatieopzet	5
2.1	Doelstellingen	5
2.2	Evaluatieopzet	5
2.3	Evaluatie-instrumenten	6
3	De ontwikkeling van sociaal preventief beleid	7
3.1	Financiering, organisatiestructuur en samenwerking	7
3.2	Succes- en faalfactoren	9
3.3	Conclusie	10
4	De effecten: werkt het?	11
4.1	Binding supporters aan de club	11
4.2	Ontwikkeling voetbalvandalisme	13
4.3	Succes- en faalfactoren	15
4.4	Overige relevante ontwikkelingen	16
5	Conclusies en aanbevelingen	18
5.1	Conclusies	18
5.2	Aanbevelingen	19
	Bijlagen	
Bijlage 1	Gegevens politie-inzet en alcohol- en drugsgebruik	22

1 Realisering sociaal preventief supportersbeleid

1.1 Doelstellingen project sociaal preventief supportersbeleid

Al sinds een jaar of 15 zijn er bij een aantal Nederlandse voetbalclubs sociaal preventieve supportersprojecten uitgevoerd gericht op het terugdringen van voetbalvandalisme. Mede omdat het voetbalvandalisme sinds het midden van de jaren negentig is verhevigd, stelt de staatssecretaris van VWS voorjaar 1997 voor om een nieuwe landelijke impuls te geven aan sociaal preventief supportersbeleid. Om dit initiatief vorm te geven is op 1 oktober 1998 door de KNVB in samenwerking met het Ministerie van VWS het bureau Sociaal Preventief Supportersbeleid (SPP) opgericht. Door dit bureau is tot 1 juni 2002 een project uitgevoerd dat erop gericht is dat:

- op lokaal niveau door clubs in samenwerking met gemeenten en politie sociaal preventief supportersbeleid ontwikkeld wordt;
- bestaande projecten voor sociaal preventief supportersbeleid zo nodig een nieuwe impuls krijgen.

Door het bureau SPP worden de doelstellingen voor het voeren van sociaal preventief beleid en het in dit kader opzetten en uitvoeren van een project als volgt omschreven:

- het voorkomen of terugdringen van voetbalvandalisme gepleegd door met name jonge voetbalsupporters;
- het versterken van de binding van supporters met de club.

Sociaal preventief supportersbeleid vereist op lokaal niveau samenwerking tussen club, gemeente, politie en jongerenwerk/jeugdhulpverlening. Vanuit het bureau SPP is in bijna alle gemeenten met betaald voetbal aan de betrokken lokale organisaties geadviseerd over de ontwikkeling van sociaal preventief supportersbeleid. Daarnaast stelde het Ministerie van VWS de lokale betrokkenen een eenmalige stimuleringsubsidie van € 13.613,- in het vooruitzicht voor de uitvoering van een lokaal project bij het (verder) ontwikkelen van sociaal preventief supportersbeleid. Over de activiteiten die in het kader van de ondersteuning zijn ondernomen heeft het Bureau SPP regelmatig voortgangsrapportages uitgebracht.

1.2 Aantal projecten per mei 2002

In 1998 werden op initiatief van de ministeries van VWS, BZK en Justitie bij acht BVO's de eerste lokale projecten opgezet. In de daarop volgende jaren werden enerzijds enkele nieuwe projecten gestart, maar ook stierven een aantal van de oude projecten een langzame dood. Bij de start van de activiteiten van het bureau SPP in 1998 is bij 8 BVO's (Ajax, Feyenoord, Go Ahead Eagles, NAC, PSV, Twente, Utrecht en Vitesse) sprake van een sociaal preventief supportersproject, waarin een of twee supporterscoördinatoren actief zijn.

Een aantal van deze projecten bleek een nieuwe impuls nodig te hebben; het bureau SPP heeft met name aan de projecten bij Ajax, Go Ahead Eagles, NAC, Twente en Utrecht de nodige aandacht besteed.

Daarnaast zijn met ondersteuning vanuit het bureau SPP vanaf eind 1998 tot en met mei 2002 18 nieuwe projecten van start gegaan. Het gaat om de volgende BVO's: ADO Den Haag, AZ Alkmaar, Cambuur Leeuwarden, FC Den Bosch, Eindhoven, Emmen, Fortuna Sittard, FC Groningen, HFC Haar-

lem, Heerenveen, NEC, RBC Roosendaal, RKC Waalwijk, Sparta, Top Oss, Veendam, VVV en FC Zwolle.

In totaal hebben 3 oude projecten (Go Ahead Eagles, FC Twente en Utrecht) en de 18 nieuwe projecten een stimuleringssubsidie van het Ministerie van VWS ontvangen.

In mei 2002 zijn er dus 26 BVO's waar een sociaal preventief supportersbeleid loopt. Resteren 10 BVO's waar dat (nog) niet het geval is.

Uit de laatste voortgangsrapportage van het bureau SPP komt ten aanzien van het sociaal preventief supportersbeleid bij deze 10 BVO's het volgende beeld naar voren:

- Bij Excelsior wordt een project niet zinvol geacht, enerzijds omdat er nu geen problemen zijn en anderzijds omdat gevreesd wordt dat activiteiten juist jongeren zullen aantrekken die problemen veroorzaken.
- Bij 3 BVO's zijn de lokale betrokkenen niet in staat gebleken een project van de grond te krijgen. Bij Roda JC en Telstar ligt de oorzaak daarvan in een gebrek aan personele capaciteit bij het jeugdwerk. Bij MVV is er sprake van een afwachtende houding van betrokkenen.
- Bij 6 BVO's is er weliswaar sprake van een aantal verschillende activiteiten in het kader van sociaal preventief supportersbeleid, maar dit heeft om uiteenlopende redenen niet tot een projectvoorstel geleid dat bij het Ministerie van VWS is ingediend. Het betreft:
 - Dordrecht 90: "samenwerking krijgt wel gestalte maar leidt niet tot een voldragen projectvoorstel op papier".
 - De Graafschap: "de samenwerking krijgt in praktijk gestalte, maar leidt niet tot het opstellen van een lange termijn plan".
 - Helmond Sport: "voortgang haperde zo lang dat partijen in de veronderstelling verkeerden dat termijn voor het indienen van een projectvoorstel verstreken was. De directeur van het welzijnswerk hoopt binnenkort met een gezamenlijk gedragen projectplan voor de dag te komen".
 - Heracles Almelo: "langzaam maar tegelijk zeker groeit de sociaal preventieve gedachte in Almelo. Tot vorming van een projectplan heeft dit echter niet kunnen leiden".
 - FC Volendam: "na een eerste fase van rouw en stilte vertonen steeds meer jongeren negatief gedrag rond het voetbal. Samen met de hulpverleners van Pius X beraadt de BVO zich op vervolgstappen".
 - Willem II: "het project staat op papier, voorbereid door het jeugdwerk en inhoudelijk akkoord bevonden door politie, gemeente en BVO".

Samenvattend kan worden vastgesteld dat er nog 4 BVO's zijn waar niet of nauwelijks sprake is van sociaal preventief supportersbeleid en dat bij 6 BVO's dit beleid zich in verschillende ontwikkelingsstadia bevindt. Het is onzeker in hoeverre dit beleid ook zonder verdere begeleiding door het bureau SPP en zonder subsidie van VWS tot wasdom zal komen.

2 Evaluatieopzet

2.1 Doelstellingen

De ministeries van Justitie en VWS en de KNVB hebben opdracht gegeven om het landelijke project te evalueren. De achterliggende kernvraag is wat het resultaat is van de inspanningen die in het kader van het landelijke project zijn ondernomen. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt in twee onderdelen:

- 1 Eerst wordt ingegaan op de wijze waarop bij de BVO's invulling is gegeven aan de (verdere) ontwikkeling van het sociaal preventief supportersbeleid. Daarbij staat de vraag centraal in hoeverre er bij de onderzochte lokale projecten sprake is van een structurele basis voor preventief supportersbeleid. Bij beantwoording van deze vraag wordt tevens ingegaan op de belangrijkste succes- en faalfactoren die bij de ontwikkeling van sociaal preventief supportersbeleid een rol spelen.
- 2 Vervolgens komen de effecten van het project aan de orde. Het gaat dan om de vraag in hoeverre de lokale projecten aan hun doelstellingen hebben beantwoord. In al deze projecten staat vermindering/voorkomen van voetbalvandalisme centraal. Bij de uiteindelijke beoordeling van het project is de vraag 'of het werkt' natuurlijk van groot belang. Ook in dit onderdeel komen de belangrijkste succes- en faalfactoren aan de orde.

2.2 Evaluatieopzet

In de evaluatie van het landelijke project zijn alle BVO's betrokken waar in 1998 (voor de start van het bureau SPP) al sprake was van een sociaal preventief project en alle BVO's die in 1998 en 1999 met een nieuwe project van start zijn gegaan. In totaal zijn drie metingen (1999, 2000 en 2001) uitgevoerd en drie rapportages¹ uitgebracht. De eerste meting en rapportage heeft betrekking op 10 clubs en de tweede en derde meting op 18.

Schema 1 op de volgende pagina biedt een overzicht van deze BVO's. Aangezien Ajax en Twente weigerden aan de eerste meting hun medewerking te verlenen, zijn zij pas vanaf de tweede meting bij de evaluatie betrokken.

Voorts dient te worden opgemerkt dat Helmond Sport in de evaluatie is betrokken, ondanks het feit dat er tot op heden geen projectvoorstel voor deze BVO bij het Ministerie van VWS is ingediend. Aangezien het er in 1999 naar uitzag dat Helmond Sport op korte termijn een projectvoorstel zou kunnen indienen is deze BVO toch vanaf de tweede meting in de evaluatie opgenomen.

Noot 1 Deze rapportages zijn: Evaluatie sociaal preventief supportersbeleid, 1^e meting (d.d. maart 2000), 2^e meting (d.d. 10 september 2001) en 3^e meting (d.d. 13 mei 2002).

Schema 1 BVO's betrokken in evaluatie sociaal preventief supportersbeleid

BVO's vanaf eerste rapportage opgenomen	Jaar waarin sociaal preventief beleid is gestart
Vitesse	1988
Feyenoord	1988
FC Utrecht	1988
PSV	1988
Go Ahead Eagles	1988
ADO Den Haag	1988 (herstart 1998)
FC Zwolle	1989 (herstart 1998)
NAC	1990
Sparta	1998
Veendam	1998
BVO's vanaf tweede rapportage opgenomen	Jaar waarin sociaal preventief beleid is gestart
Ajax	1988
Twente	1993
Top Oss	1999
FC Den Bosch	1999
NEC	1999
Cambuur Leeuwarden	1999
Groningen	1999
Helmond Sport	1999

2.3 Evaluatie-instrumenten

Bij elke meting is gebruik gemaakt van twee informatiebronnen:

- Interviews met lokale betrokkenen van de BVO, de politie, de gemeente, de welzijnsorganisatie en de supportersvereniging.
- Gegevens van het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (CIV), onder meer over het aantal jongeren dat wegens voetbalvandalisme wordt aangehouden.

Deze informatiebronnen – met name de interviews – zijn goed geschikt om een beeld te geven van de (verdere) ontwikkeling van sociaal preventief supportersbeleid en om aan te geven welke leerervaringen zijn opgedaan. Ze zijn echter veel minder geschikt om uitspraken te doen over de ontwikkeling van voetbalvandalisme. Interviews geven de subjectieve indruk van betrokkenen weer en de CIV-gegevens weerspiegelen niet alleen de feitelijke ontwikkelingen van voetbalvandalisme, maar ook de wijze waarop door de plaatselijke politie op voetbalvandalisme wordt gereageerd. Anders gezegd: een stijging van het aantal aangehouden jongeren kan betekenen dat het voetbalvandalisme is toegenomen, maar ook dat de politie strenger is gaan optreden.

Bovendien kunnen gegevens van het CIV ook in sterke mate worden bepaald door één wedstrijd die uit de hand loopt en tot veel aanhoudingen leidt. Op die manier kan een beeld ontstaan dat voetbalvandalisme is toegenomen, terwijl het bij de meeste wedstrijden van de betreffende BVO er juist rustiger aan toe gaat.

Dit betekent dat met de beschikbare informatie slechts een indruk van de effecten van de lokale projecten gegeven kan worden. Daarbij tekenen we aan dat het betrouwbaar in beeld brengen van voetbalvandalisme veel omvangrijker onderzoek zou vereisen.

3 De ontwikkeling van sociaal preventief beleid

3.1 Financiering, organisatiestructuur en samenwerking

Om de ontwikkeling van sociaal preventief beleid in beeld te brengen en na te gaan in hoeverre er sprake is van een structurele basis voor supportersbeleid, zijn de lokale projecten bij elke meting gescoord op grond van de volgende drie criteria:

- 1 financiering
 - zijn financiële middelen voldoende;
 - hoe groot is commitment van financier(s).
- 2 organisatiestructuur
 - is er sprake van duidelijke aansturing;
 - is er sprake van heldere verdeling van verantwoordelijkheden.
- 3 samenwerking
 - is er sprake van voldoende communicatie tussen betrokkenen;
 - hoe wordt kwaliteit samenwerking door betrokkenen beoordeeld.

Voor elk van deze criteria zijn de lokale projecten gescoord op een driepunts-schaal:

- 1 = zwak ontwikkeld
 2 = matig tot redelijk ontwikkeld
 3 = goed ontwikkeld

De resultaten zijn weergegeven in tabel 1 en 2.

Tabel 1 Organisatie sociaal preventief supportersbeleid 1998-2000

	Financiering		Organisatiestructuur		Samenwerking		Totaal	
	98/99	99/00	98/99	99/00	98/99	99/00	98/99	99/00
Vitesse	3	3	3	3	3	3	9	9
Feyenoord	3	3	3	3	2	2	8	8
FC Utrecht	3	3	2	3	2	3	7	9
PSV	3	3	2	2	3	2	8	7
Go Ahead Eagles	2	2	2	3	2	2	6	7
ADO Den Haag	1	1	1	1	2	1	4	3
FC Zwolle	2	3	2	3	2	2	6	8
NAC	3	2	3	3	2	1	8	6
Sparta	3	3	3	3	3	3	9	9
Veendam	3	3	3	3	2	3	8	9
Ajax		3		2		1		6
Twente		3		2		2		7
Top Oss		2		2		2		6
FC Den Bosch		2		1		2		5
NEC		3		2		2		7
Cambuur Leeuwarden		2		3		2		7
Groningen		3		2		2		7
Helmond Sport		2		2		2		6
Gemiddelde score		2.6		2.4		2.1		7

Tabel 2 Organisatie sociaal preventief supportersbeleid 2000-2001

	Financiering	Organisatiestructuur	Samenwerking	Totaal
Vitesse	2	3	3	8
Feyenoord	2	3	3	8
FC Utrecht	2	3	2	8
PSV	3	3	3	9
Go Ahead Eagles	1	3	3	7
ADO Den Haag	2	3	2	7
FC Zwolle	2	3	3	8
NAC	2	3	2	7
Sparta	3	3	2	8
Veendam	3	3	3	9
Ajax	3	2	2	7
Twente	3	3	3	9
Top Oss	1	3	2	6
FC Den Bosch	2	2	1	5
NEC	3	3	2	8
Cambuur Leeuwarden	2	3	3	8
Groningen	3	2	1	6
Helmond Sport	2	2	2	6
Gemiddelde score	2.3	2.9	2.3	7.5

Op grond van tabel 1 en 2 kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- De gemiddelde totaalscore over seizoen 2001/2002 is ten opzichte van het seizoen daarvoor met een halve punt gestegen tot 7.5. Over het algemeen kan worden vastgesteld dat er sprake is van goede voorwaarden voor een structurele basis voor het sociaal preventieve supportersbeleid.
- De lijn die zich een jaar eerder al inzette, is doorgetrokken: locaties waar al langer sprake is van een sociaal preventief supportersbeleid scoren gemiddeld hoger dan de locaties waar sinds 1999 sociaal preventief supportersbeleid is ontwikkeld. De BVO's tot en met Twente hebben een gemiddelde score van 7.9 en de BVO's vanaf Top Oss hebben een gemiddelde score van 6.6.
Vergeleken met het seizoen 1999/2000 zijn de projecten bij ADO Den Haag, PSV en Twente aanzienlijk verbeterd. Ook bij Ajax, NEC en Cambuur is vooruitgang geboekt. Bij Top Oss, Den Bosch en Helmond Sport, waar de projecten nog niet zo'n lange traditie kennen, zijn verbeteringen mogelijk. In Helmond zal de gemeente bij het project betrokken moeten worden. In Den Bosch kwam het project in een impasse terecht doordat de supporterscoördinator zijn functie had neergelegd, en in Oss staat de BVO te ver af van het project. Een structurele sociaalpreventieve aanpak van voetbalvandalisme is bij deze drie clubs nog niet in zicht. Ook Groningen is wat dat betreft nog een zorgenkindje.
- Verbeteringen hebben zich vooral voorgedaan ten aanzien van de lokale organisatiestructuur. Op zich is dat ook niet vreemd: in de eerste jaren van de projecten vinden de verschillende partners langzamerhand hun positie; ook ten opzichte van elkaar. Al doende wordt zo een organisatiestructuur opgebouwd, en aan eventuele veranderende omstandigheden aangepast.
- De samenwerking tussen de lokale actoren (gemeente, BVO, jeugdwerk en supportersverenigingen) is in het algemeen versterkt. In de meeste gevallen is het overleg tussen de betrokken organisaties structureel geworden en zijn gemeenten en BVO's wat meer naar elkaar toegegroeid.
- Er wordt een afname geconstateerd van het financiële draagvlak voor de lokale projecten in seizoen 2000/2001 ten opzichte van het seizoen daarvoor. De score van 2.3 geeft aan dat het financiële draagvlak weliswaar 'redelijk' genoemd mag worden, toch uiten behoorlijk wat BVO's en supporterscoördinatoren hun zorgen omtrent de continuïteit van de projecten.

Een financiële basis moet telkens weer bevochten worden, hetgeen een slecht vertrekpunt is voor het winnen van vertrouwen en het verwerven van steun en betrokkenheid. Opvallend is dat het financieel draagvlak een seizoen eerder juist het hoogst scoorde vergeleken met 'organisatiestructuur' en 'samenwerking'.

3.2 Succes- en faalfactoren

Op grond van de ervaringen die zijn opgedaan bij de lokale projecten kunnen de volgende succesfactoren worden benoemd.

- Als bij de start van het project een heldere en gezamenlijke visie ontwikkeld is, wordt voorkomen dat later conflicten ontstaan over de concretisering van het beleid. Belangrijk is dat er in deze visie duidelijk wordt gemaakt welke samenhang er bestaat tussen enerzijds de taken en verantwoordelijkheden die de BVO ten aanzien van supporters draagt als onderdeel van een goed publieksbeleid en anderzijds taken en verantwoordelijkheden die supporterscoördinatoren dragen ten aanzien van de preventie van probleemgedrag van jongeren. Tevens is van belang dat goed wordt ingevuld op welke wijze de politie haar taken afstemt op die van BVO en supporterscoördinatoren.
- De coördinatie van het project dient in handen van een persoon te zijn die het vertrouwen van alle betrokken organisaties geniet. De juiste man op de juiste plek is het leidend principe. In de praktijk blijkt dit zowel een vertegenwoordiger van de gemeente als van de BVO te kunnen zijn.
- Het feit dat de coördinatie bij een van de betrokken organisaties ligt betekent niet dat deze organisatie ook verantwoordelijk is voor het slagen van het project. Bestrijding van voetbalvandalisme moet worden beschouwd als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Elk van de betrokken organisaties heeft immers de verantwoordelijkheid dat haar aandaal in het project goed wordt verzorgd. Deze verantwoordelijkheden dienen aan te sluiten bij de kerntaken van de betreffende organisaties.
- Korte communicatielijnen zijn essentieel. Als de betrokkenen elkaar makkelijk en snel kunnen bereiken komt dit de slagvaardigheid ten goede.
- Het draagvlak wordt bekrachtigd en versterkt door het opstellen van een plan waarin visie en belangrijkste onderlinge afspraken worden vastgelegd en gezamenlijk onderschreven.

Bij de ontwikkeling van een structurele basis voor preventief supportersbeleid doen zich in de meeste projecten ook factoren voor die belemmerend werken:

- Het komt nog steeds voor dat de BVO zich te afstandelijk opstelt: het voetbal komt op de eerste plaats en vervolgens komt er heel lang niets. Het veranderen van deze opstelling is vaak een kwestie van lange adem en de BVO consequent en bij herhaling wijzen op de voordelen van een goed preventief supportersbeleid, waarbij het binden van supporters aan de club in het belang van de BVO is. Soms wil ook een wisseling van de wacht binnen de club voor een doorbraak zorgen.
- Bij een aantal projecten vormt de financiering een probleem. Dit speelt met name bij de BVO's die met financiële problemen te kampen hebben.
- Zoals altijd is de kwaliteit van een project sterk afhankelijk van de juiste mensen op de juiste plek. Dit brengt met zich mee dat personele wisselingen (die met name bij de politie nogal eens voorkomen) tot discontinuïteit en vertraging kunnen leiden. Het bij personele wisselingen aandringen op snelle en adequate vervanging is een taak die bij de coördinerende organisatie moet berusten.

- Het komt nog te vaak voor dat supporterscoördinatoren komen te zwemmen. Van BVO's kan niet worden verwacht dat zij supporterscoördinatoren werkinhoudelijk ondersteuning bieden in het werken met lastige supporters. Dit is een taak voor de lokale welzijnsorganisatie, ook in het geval dat de formele aansturing van de supporterscoördinator bij de BVO berust.

3.3 Conclusie

Het landelijke project is er in geslaagd een impuls te geven aan het sociaal preventief supportersbeleid dat op lokaal niveau gestalte krijgt. Dit komt allereerst tot uitdrukking in een sterke toename van het aantal BVO's (van 8 in 1998 naar 26 medio 2002) waar een project lokaal preventief supportersbeleid wordt uitgevoerd.

Minstens zo belangrijk is dat de meeste van deze projecten zich in positieve zin hebben ontwikkeld; met name de organisatiestructuur en de samenwerking is op lokaal niveau de afgelopen jaren verbeterd.

Daarmee is bij de meeste BVO's een behoorlijke basis voor een structureel preventief supportersbeleid gelegd. Dat neemt niet weg dat er in de (nabije) toekomst enkele bedreigingen op de loer liggen. De belangrijkste zijn:

- Een afstandelijke houding van de BVO en daarmee verband houdend het risico van het gedeeltelijk wegvallen van de financiering.
- Onvoldoende financiële middelen; met name bij BVO's die in financiële nood verkeren.
- Onvoldoende werkinhoudelijke begeleiding voor supporterscoördinatoren.
- De personele invulling; met name supporterscoördinatoren die goed met problematische supporters kunnen omgaan zijn schaars.

4 De effecten: werkt het?

Hoewel elk project eigen doelstellingen heeft geformuleerd, zijn er twee doelstellingen die in min of meer gelijke bewoordingen in alle projecten zijn terug te vinden:

- het versterken van de binding van supporters met de club;
- het voorkomen of terugdringen van voetbalvandalisme gepleegd door met name jeugdige supporters.

In de volgende twee paragrafen zal worden nagegaan in hoeverre in de lokale projecten aan deze doelstellingen wordt beantwoord. Vervolgens wordt aangegeven wat de belangrijkste succes- en faalfactoren zijn die bij het realiseren van de doelstellingen een rol spelen.

Tenslotte zal in dit hoofdstuk kort worden stilgestaan bij enkele ontwikkelingen die voor een belangrijk deel buiten de invloedssfeer van de projecten vallen, maar die wel aandacht behoeven. Het betreft verbaal geweld binnen de stadions en jongeren die niet naar wedstrijden komen maar buiten het stadion voor problemen zorgen.

4.1 Binding supporters aan de club

Alvorens in te gaan op de binding aan de club wordt een beeld gegeven van de omvang van de groep lastige supporters en de doelgroep waar de projecten zich op richten. Daarbij wordt een driedeling gehanteerd:

- a Doelgroep bestaat uit lastige supporters van de thuisclub; daarbinnen wordt dan een onderscheid gemaakt in harde kern en de jongeren die (opgejut door de harde kern) zich schuldig maken aan vandalisme en geweld. Deze jongeren worden over het algemeen aangeduid als meelopers.
- b Doelgroep bestaat uit alle jeugdige bezoekers van thuiswedstrijden.
- c Doelgroep bestaat uit alle jeugdige bezoekers van thuiswedstrijden en jeugd uit de wijken rond het stadion.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de omvang van de groepen lastige supporters (1999-2000) en de ontwikkeling daarvan in 2000/2001.

Tabel 3 Lastige supporters en doelgroepen projecten

	Omvang groep	toename (+), gelijk	doelgroep project	
	lastige supporters	(=), afname (-) groep lastige supporters	1999-2000	2000-2001
Vitesse	380-400	+	A	A
Feyenoord	2000-3000	=	A	A
FC Utrecht	450-500	+	B	B
PSV	+ 3000	+	B	B
Go Ahaed Eagles	400-500	=	A	A
ADO Den Haag	500-1200	=	C	A en C
FC Zwolle	-	-	C	C
NAC	+ 300	=	B	B
Sparta	-	=	C	C
Veendam	15-30	=	C	C
Ajax	+ 1750	=	A	A
Twente	400-550	=	A	A
Top Oss	150-300	=	A	A
FC Den Bosch	+ 350	=	A	A
NEC	550-600	+	A	A
Cambuur Leeuwarden	+ 250	=	B	B
Groningen	+ 350	+	A	A
Helmond Sport	25-50	=	C	C

A = lastige supporters;

B = alle jeugdige bezoekers;

C = alle jeugdige bezoekers + jeugd in de buurt.

Op grond van tabel 3 kunnen de volgende constatering worden gedaan:

- Bij de helft van de BVO's is het beleid (vrijwel) uitsluitend gericht op de (potentieel) lastige supporters. Daarbij dient echter wel te worden aangekend dat sommige van deze verenigingen van plan zijn om meer aandacht te gaan schenken aan activiteiten voor alle jonge supporters. Achterliggende gedachte daarbij is dat dit op langere termijn een preventieve werking heeft.

Uit de lokale beschrijvingen blijkt dan ook dat een aantal langer lopende projecten (Ajax, Go Ahaed Eagles, PSV en FC Utrecht) bezig is met een omslag. Mede doordat de supporterscoördinatoren al jaren met dezelfde groepen supporters contact hebben is er weinig aandacht geweest voor de toestroom van nieuwe supporters (jonge aanwas). De indruk bestaat dat FC Utrecht het verst is in deze omslag en dat deze bij Ajax nog in voorbereiding is. Ook bij NAC, waar in seizoen 1999-2000 de tweede supporterscoördinator is wegbezuinigd, verdient de nieuwe aanwas van (potentieel) lastige supporters meer aandacht.

- Op één uitzondering na (FC Zwolle) is de groep lastige supporters nergens in omvang afgenomen. Bij vijf verenigingen is die groep in 2000/2001 groter geworden, namelijk bij Vitesse, Utrecht, PSV, NEC en Groningen.
- Bij 5 BVO's is het beleid gericht op alle jeugdige supporters en jongeren uit de wijken rond het stadion. Tot deze 5 BVO's behoren de 4 BVO's waar niet of nauwelijks sprake is van lastige supporters. De uitzondering is ADO Den Haag.

In de volgende tabel is een overzicht gegeven van de binding (betrokkenheid) van de supporters bij de club.

Tabel 4 Ontwikkeling betrokkenheid lastige supporters

	1999-2000	2000-2001
Vitesse	=	-
Feyenoord	=	+
Utrecht	=	+
PSV	=	+
Go Ahead Eagles	=	=
ADO Den Haag	-	+
Zwolle	=	=
NAC	+	=
Sparta	n.v.t.	n.v.t.
Veendam	=	=
Ajax	-	-
Twente	+	+
Top Oss	+	+
FC Den Bosch	=	+
NEC	+	+
Cambuur	+	+
Groningen	=	=
Helmond	=	=

+ toename, = gelijk gebleven, - afname

Op grond van tabel 4 kunnen de volgende constatering worden gedaan:

- Het aantal BVO's waar een toename van betrokkenheid van lastige supporters wordt gesignaleerd is in beide seizoenen duidelijk groter dan het aantal BVO's waar een vermindering wordt geconstateerd.
- Een toename van betrokkenheid komt vooral voor bij de BVO's waar in 1999 een project gestart is. Voorts doet zich in het seizoen 2000-2001 een toename voor bij projecten waar het preventief supportersbeleid dat seizoen een nieuwe impuls heeft gekregen.
- Bij 3 BVO's (Go Ahead Eagles, Zwolle en Veendam) waar geen verandering in betrokkenheid van lastige supporters wordt gesignaleerd, geeft men aan dat die betrokkenheid groot is.
- Bij Vitesse wordt de vermindering van betrokkenheid in 2000 en 2001 veroorzaakt door een confrontatie tussen supporters en bestuur die volgt na de wisseling van het bestuur.
Bij Ajax wordt de afname verklaard doordat de supporters zich niet serieus genomen voelen, onder meer door het uitblijven van een supportershome.
- Bij Groningen en Helmond Sport zijn niet of nauwelijks activiteiten uitgevoerd die op het vergroten van de binding van supporters gericht zijn geweest.

Conclusie

De doelstelling "vergroting van de binding van supporters" is bij tien van de achttien BVO's gerealiseerd. Als de doelstelling iets ruimer wordt geïnterpreteerd en ook het op peil houden van een grote betrokkenheid tot de doelstelling wordt gerekend, stijgt het aantal BVO's met Go Ahead Eagles, Veendam en Zwolle tot dertien.

Zorgwekkend is dat bij vijf BVO's de omvang van de groep lastige supporters is toegenomen (en bij slechts 1 BVO is afgenomen). De kans op problemen tijdens voetbalwedstrijden neemt daarmee toe.

4.2 Ontwikkeling voetbalvandalisme

In het tweede hoofdstuk is reeds opgemerkt dat de voor dit onderzoek gebruikte informatiebronnen minder geschikt zijn om uitspraken te doen over de ontwikkeling van voetbalvandalisme. Een ander probleem is dat er naast het sociaal preventief beleid een aantal andere factoren zijn die de ontwikkeling van het voetbalvandalisme beïnvloeden. Het betreft onder meer de prestaties

van de club, het verloop van wedstrijden en andere maatregelen (zoals politie inzet) die in het kader van de veiligheid worden getroffen.

Er kan dus op grond van de beschikbare informatie slechts een indruk van de effecten van de lokale projecten op de mate van voetbalvandalisme worden gegeven.

In de volgende tabel worden de gegevens gepresenteerd die betrekking hebben op de ontwikkeling van voetbalvandalisme.

Tabel 5 Ontwikkeling voetbalvandalisme 1999-2001

	Voetbalvandalisme thuiswedstrijden		Aantal aanhoudingen volgens CIV		Voetbalvandalisme uitwedstrijden	
	99-00	00-01	99-00	00-01	99-00	00-01
Vitesse	=	-	-	+	+	=
Feyenoord	=	-	-	+	-	-
FC Utrecht	-	=	-	-	+	=
PSV	=	-	=	+	+	-
Go Ahead Eagles	-	=	-	+	-	+
ADO Den Haag	-	-	+	-	-	-
FC Zwolle	-	-	-	+	-	-
NAC	-	-	-	+	+	-
Sparta	=	=	=	+	=	=
Veendam	=	=	geen	=	=	=
Ajax	=	+	-	+	-	=
Twente	-	-	-	-	+	-
Top Oss	-	-	-	+	-	-
FC Den Bosch	=	-	?	//	+	=
NEC	=	-	+	-	=	-
Cambuur Leeuwarden	+	-	+	-	-	-
Groningen	-	=	-	+	-	-
Helmond Sport	=	=	?	//	=	=

+ toename, = gelijk gebleven, - afname

Op grond van tabel 5 kunnen de volgende constatering worden gedaan:

- Bij veel BVO's zijn de geïnterviewden zowel over 1999-2000 als over 2000-2001 positief over de ontwikkeling van het voetbalvandalisme bij thuiswedstrijden. Bij veel BVO's wijzen de meningen van betrokkenen over de ontwikkeling van het voetbalvandalisme bij thuiswedstrijden echter niet in dezelfde richting als het aantal jongeren dat volgens de CIV-gegevens wegens voetbalvandalisme is aangehouden.
- Over de ontwikkeling van het voetbalvandalisme bij uitwedstrijden zijn de geïnterviewden over 2000-2001 veel positiever gestemd dan in 1999-2000. Over 1999-2000 werd bij 6 BVO's een toename en bij 8 BVO's een afname signaleerd; in 2000-2001 bij slechts 1 BVO een toename en bij 10 BVO's een afname.
- Als we er vanuit gaan dat er sprake is van een sterke aanwijzing voor een vermindering van voetbalvandalisme als alle drie de indicatoren een daling te zien geven, dan komen in 1999-2000 Go Ahead Eagles, Zwolle en Top Oss het meest gunstig uit de bus en in 2000-2001 zijn dat ADO, Twente, NEC en Cambuur; de clubs die in dat seizoen duidelijke progressie in de kwaliteit van hun preventief supportersbeleid hebben geboekt.

Er is overigens ook nagegaan in hoeverre er sprake is van een relatie tussen sociaal preventief supportersbeleid en de politie-inzet. Dit bleek niet het geval te zijn. Wel valt op dat er weinig lijn in de ontwikkeling van politie inzet lijkt te zitten; bij veel BVO's wordt een toename in het ene seizoen gevolgd door een afname in het volgende seizoen en omgekeerd (zie bijlage 1).

Conclusie

Met alle eerdere kanttekeningen over het doen van uitspraken oer de vermindering van voetbalvandalisme in het achterhoofd kan worden geconcludeerd dat de sociaal preventieve aanpak – mits een aan een aantal voorwaarden wordt voldaan – een bijdrage kan leveren aan de vermindering van voetbalvandalisme. De duidelijkste aanwijzing daarvoor wordt geboden door de projecten bij ADO Den Haag, Twente, NEC en Cambuur.

4.3 Succes- en faalfactoren

Kennen en gekend worden wordt door vele betrokkenen aangeduid als het werkzame principe van de sociaal preventieve aanpak.

De kans dat projecten erin slagen hun doelstellingen te bereiken wordt voorts beïnvloed door:

- Een heldere scheiding van doelgroepen met specifieke maatregelen voor elke doelgroep komt het bereik en de effectiviteit van het project duidelijk ten goede.
- In zeven projecten speelt de supportersvereniging een actieve rol en organiseert activiteiten voor potentieel lastige supporters. Dit draagt bij aan het realiseren van de doelstelling vergroten van binding van (lastige) supporters aan de club.
- Een goed pakket aan repressieve maatregelen in aansluiting op de sociaal preventieve aanpak is van wezenlijk belang. Het stellen en handhaven van duidelijke grenzen heeft ook een preventieve functie. Supporters die over de schreef gaan, moeten op een consequente wijze worden bestraft. Voorbeelden hiervan zijn onder meer het innemen van seizoenkaarten bij jongeren met een stadionverbod (Utrecht) en het gold- en silvercardsysteem (die bij wangedrag worden ingetrokken) om uitwedstrijden te bezoeken (Feyenoord).
- Er is de laatste jaren veel meer aandacht voor de binding van de jongste groepen supporters (rond de 12 jaar) onder meer via kidsclubs van de BVO's en projecten als de Held. Er bestaat veel draagvlak voor de uitvoering van dergelijke activiteiten; het draagt er in sommige locaties ook toe bij dat tegelijkertijd het draagvlak van de activiteiten die gericht zijn op de lastige supporters toeneemt.
Overigens kan pas op langere termijn worden vastgesteld in hoeverre de maatregelen gericht op de jongste supporters ook daadwerkelijk een preventief effect hebben (als daar gericht onderzoek naar wordt gedaan).

Anderzijds is er een aantal factoren dat de kans op een positieve werking van het sociaal preventief beleid belemmert. In de geëvalueerde projecten zijn dat vooral de volgende factoren:

- In een aantal projecten (PSV, NAC, Groningen en FC Den Bosch) hebben zich problemen voorgedaan die verband houden met het functioneren van de supporterscoördinatoren. Deze problemen worden vooral veroorzaakt door ongelukkige positionering binnen het project en/of gebrekkige begeleiding. In Groningen speelde ook mee dat de supporterscoördinatoren, die uit de doelgroep afkomstig waren, onvoldoende afstand konden nemen van de harde kern. De les is dat een grote mate van zorgvuldigheid moet worden betracht bij werving en selectie van supporterscoördinatoren en hun positionering binnen het project, alsmede hun begeleiding goed geregeld moet zijn. De lokale welzijnsinstellingen dienen dit tot hun verantwoordelijkheid te rekenen.
- Bij een vijftal locaties wordt gepleit voor verdere uitbreiding van het project met een extra supporterscoördinator. Dit betreft steeds locaties waar al langere tijd een project loopt. De ambities van bijna alle betrokkenen bij

de projecten zijn in de loop der tijd verder opgeschroefd. Er valt immers altijd wel iets te verbeteren: het beter betrekken van de supportersvereniging of van de voetbalprofs zelf, het aangaan van samenwerkingsverbanden met scholen en jongerenorganisaties, en het maken van goede afspraken met de politie. Ook valt op dat naarmate clubs op het veld meer succes boeken (Utrecht, NAC, gepromoveerde clubs uit de eerste divisie) de supporters zich meer gaan manifesteren, en daarmee de reikwijdte van het project 'als vanzelf' wordt vergroot.

- Toename van alcohol- en drugsgebruik onder supporters brengt met zich mee dat deze moeilijker op hun gedrag aanspreekbaar zijn. Uit schema 2 in bijlage 1 blijkt dat in 1999-2000 bij 10 BVO's een toename van het alcohol- en drugsgebruik werd gesignaleerd en in 2000-2001 bij 9 BVO's. Bij geen van de BVO's wordt een daling geconstateerd.
- In een aantal locaties wordt aangegeven dat het repressieve beleid gaten vertoont; er wordt met name aangegeven dat de gang van zaken rond stadionverboden niet goed geregeld is.

4.4 Overige relevante ontwikkelingen

De afgelopen jaren zijn twee andere negatieve fenomenen gaan opvallen: verbaal geweld en de aanwezigheid van relschoppers rond het stadion, die de wedstrijd niet bezoeken. Hoewel de projecten hier over het algemeen weinig tot geen aandacht aan schenken, is er in het evaluatieonderzoek wel informatie over verzameld.

In tabel 6 wordt de ontwikkeling van verbaal geweld weergegeven.

Tabel 6 Ontwikkeling verbaal geweld 1999-2001

	Verbaal geweld	
	99/00	00/01
Vitesse	+	+
Feyenoord	+	+
FC Utrecht	=	+
PSV	-	-
Go Ahead Eagles	=	+
ADO Den Haag	+	+
FC Zwolle	-	-
NAC	=	-
Sparta	=	=
Veendam	=	=
Ajax	+	=
Twente	+	=
Top Oss	+	=
FC Den Bosch	+	=
NEC	-	=
Cambuur Leeuwarden	+	-
Groningen	=	=
Helmond Sport	+	=

+ toename, = gelijk gebleven, - afname

Op grond van tabel 6 kan worden geconstateerd dat:

- het aantal BVO's waar een toename van verbaal geweld wordt gesignaleerd in alle drie de seizoenen groter is dan het aantal BVO's waar een vermindering wordt gesignaleerd. Een lichtpuntje is dat die aantallen dicht bij elkaar gekomen zijn: in 99/00 was er bij 9 BVO's sprake van een stijging en bij 3 van een daling; in 00/01 was nog bij 5 sprake van een toename en bij 4 van een daling;

- vanuit de meeste projecten geen gerichte aandacht wordt besteed aan verbaal geweld. Een van de uitzonderingen vormt Cambuur Leeuwarden, waar dankzij het 'ludieke liedjes repertoire' van de nieuwe supportersvereniging het verbaal geweld is afgenomen.

In tabel 7 wordt de ontwikkeling van relschoppers rond het stadion weergegeven.

Tabel 7 Ontwikkeling relschoppers rond het stadion

	situatie 1999-2000	toename (+), gelijk (=), afname (-) van relschoppers buiten stadion
Vitesse	enkele tientallen jongeren	+
Feyenoord	vooral jongeren uit andere wijken	-
FC Utrecht	groepje van <u>+</u> 20 allochtonen	+
PSV	enkele allochtonen	=
Go Ahead Eagles	20-40 jongeren (wellicht wat minder dan in 1998-1999)	=
ADO Den Haag	steeds grotere groep allochtonen	-
FC Zwolle	komt weinig voor	=
NAC	minder geworden	-
Sparta	komt niet voor	geen
Veendam	komt niet voor	geen
Ajax	gelijk aan vorig seizoen	bijna geen
Twente	gelijk aan vorig seizoen, vooral jongeren met stadionverbod	-
Top Oss	komt niet voor	geen
FC Den Bosch	gelijk aan vorig seizoen	=
NEC	gelijk aan vorig seizoen	=
Cambuur Leeuwarden	tiental jongeren; iets toegenomen	-
Groningen	vooral supporters met stadionverbod	+
Helmond Sport	twee kleine groepen	=

Op grond van deze tabel kunnen de volgende constatering worden gedaan:

- Er zijn 6 BVO's waar dit verschijnsel zich niet of nauwelijks voordoet: PSV, Ajax, FC Zwolle, Sparta, Veendam en Top Oss.
- Bij de overige BVO's gaat het over het algemeen over groepen van enkele tientallen jongeren, die vaak van allochtone afkomst zijn. Soms betreft het jongeren die een stadionverbod hebben.
- De problematiek van relschopende jongeren rond het stadion lijkt in 2000/2001 ten opzichte van 1999/2000 niet erger geworden. In 2000/2001 zijn er 4 BVO's waar een afname wordt gesignaleerd, tegenover 3 BVO's waar een toename wordt gesignaleerd.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

De belangrijkste conclusies van de evaluatie van het project sociaal preventief supportersbeleid kunnen als volgt worden samengevat:

- 1 Er is een duidelijke impuls gegeven aan de ontwikkeling van sociaal preventief supportersbeleid. Het aantal BVO's waar een project lokaal preventief supportersbeleid wordt uitgevoerd is toegenomen van 8 (eind 1998) naar 26 (medio 2002).
Bovendien heeft de organisatiestructuur en de samenwerking zich bij de meeste projecten in positieve zin ontwikkeld. Belangrijke succesfactoren bij deze positieve ontwikkeling zijn: een door de betrokken organisaties gedragen visie en projectplan, een coördinerende persoon die het vertrouwen geniet, heldere verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen de betrokken organisaties aansluitend bij hun kerntaken en korte communicatielijnen.
Ten aanzien van 4 projecten is geconstateerd dat er nog duidelijke verbeteringen nodig zijn alvorens van een structureel preventief supportersbeleid sprake is. Het betreft de projecten bij Top Oss, Den Bosch, FC Groningen en Helmond Sport.
Bovendien blijft er ook voor goed lopende projecten een aantal gevaren op de loer liggen. De belangrijkste zijn: een te afstandelijke houding van de BVO, financieringsproblemen, onvoldoende werkgeleiding en schaarsheid van goede supporterscoördinatoren.
- 2 De doelstelling "vergroting van binding van supporters aan de club" wordt bij de meeste BVO's gerealiseerd. Wanneer ook het op peil houden van een hoge mate van betrokkenheid tot deze doelstelling wordt gerekend, wordt bij 13 van de 18 BVO's aan deze doelstelling beantwoord.
- 3 Veel lastiger is het om uitspraken te doen over de mate waarin de doelstelling het voorkomen of verminderen van voetbalvandalisme wordt gerealiseerd. De voorzichtige conclusie luidt dat de sociaal preventieve aanpak – mits goed georganiseerd en uitgevoerd – een bijdrage kan leveren aan de vermindering van voetbalvandalisme. De duidelijkste aanwijzing hiervoor zijn de projecten bij ADO, Twente, NEC en Cambuur. Bij deze clubs wijzen in 2000-2001 alle indicatoren in de richting van een vermindering van het voetbalvandalisme, terwijl bij deze BVO's dit seizoen ook een duidelijke verbetering van het sociaal preventief supportersbeleid is gerealiseerd.
- 4 Op grond van de beschrijving van succes- en faalfactoren die bij de lokale projecten een rol spelen, kunnen de volgende leerervaringen worden onderscheiden:
 - Algemeen wordt onderschreven dat 'kennen en gekend worden' het werkzame principe is van de sociaal preventieve aanpak.
 - Een heldere scheiding van doelgroepen met specifieke maatregelen voor elke doelgroep komt het bereik en de effectiviteit ten goede.
 - Projecten die de laatste jaren ontwikkeld zijn om de binding met de jongste groepen supporters (kidsclubs, de Held) vormen een goede aanvulling op maatregelen die gericht zijn op andere doelgroepen. Of van deze projecten voor de jongste groepen ook een preventieve werking uit gaat, is een vraag die vooralsnog niet beantwoord kan worden.
 - Ook supportersverenigingen kunnen een positieve rol vervullen bij het vergroten van de binding van (potentieel) lastige supporters aan de

- club.
 - Een goed pakket aan repressieve maatregelen die aansluiten op de sociaal preventieve aanpak is van wezenlijk belang. In een aantal locaties kan dit beter; met name de gang van zaken rond stadionverboden is niet goed geregeld.
 - Bij de BVO's die met lastige supporters te maken hebben, spelen de supporterscoördinatoren een cruciale rol. Als supporterscoördinatoren niet goed functioneren heeft dat direct een negatieve invloed op de effectiviteit van een project. Een heldere positionering van supporterscoördinatoren en goede werkbegeleiding vanuit de lokale welzijnsinstelling zijn essentiële voorwaarden voor een goed functioneren van een supporterscoördinator. Tevens is van belang dat ook bij werving en selectie een grote mate van zorgvuldigheid wordt betracht.
- 5 Er is sprake van enkele zorgwekkende ontwikkelingen, die meer aandacht behoeven:
- bij 5 BVO's groeit de omvang van de groep lastige supporters; slechts bij een BVO wordt deze groep kleiner;
 - het aantal BVO's waar verbaal geweld toeneemt is groter dan het aantal BVO's waar dit verschijnsel afneemt;
 - bij 9 BVO's wordt een toename gesignaleerd van alcohol- en drugsgebruik door supporters; bij geen enkele BVO wordt een daling geconstateerd.

5.2 Aanbevelingen

De conclusies hebben duidelijk gemaakt dat met de sociaal preventieve aanpak positieve resultaten worden behaald, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Deze aanpak moet dan ook worden voortgezet. Om de effectiviteit van sociaal preventief beleid te waarborgen en waar nodig te vergroten, zijn de volgende aanbevelingen van belang:

- 1 Gelet op het feit dat bij een aantal BVO's een toename van de groep lastige supporters wordt gesignaleerd, dient er meer aandacht te zijn voor activiteiten die er op gericht zijn te voorkomen dat jonge supporters zich ontwikkelen tot lastige supporters. Projecten als de Held en Kidsclubs kunnen hier een bijdrage aan leveren. Dit vergroot voor jonge supporters de aantrekkelijkheid om zich netjes te blijven gedragen. Tegelijkertijd is het van belang er voor te zorgen dat negatief gedrag onaantrekkelijk wordt gemaakt. Om dit te realiseren verdient het overweging om met name in de locaties waar de omvang van de groep lastige supporters groeiende is, de personele inzet voor de sociaal preventieve aanpak te vergroten.
- 2 Bij veel BVO's wordt gesignaleerd dat verbaal geweld is toegenomen. Dit draagt bij aan een sfeer van vijandigheid waarin voetbalvandalisme kan gedijen. Het is daarom noodzakelijk dat BVO's en politie duidelijk aangeven dat ook verbaal geweld niet getolereerd wordt. Het stellen van grenzen aan verbaal geweld moet in het kader van supportersbeleid door de BVO's duidelijk aan het publiek worden gecommuniceerd en in overleg tussen BVO en politie moet worden bepaald hoe wordt ingegrepen als deze grenzen worden overschreden.
- 3 Ook de toename van alcohol- en drugsgebruik door lastige supporters is in een aantal locaties een punt van zorg. Dit leidt er toe dat deze supporters moeilijker aanspreekbaar zijn. Het is dan ook van belang dat er meer activiteiten ontplooid gaan worden die gericht zijn op het terugdringen van alcohol- en drugsgebruik.

- 4 Supporterscoördinatoren hebben een zware taak te vervullen. In sommige locaties wordt deze taak bovendien onnodig verzwaard doordat de aansturing en/of werkinhoudelijke begeleiding van de supporterscoördinatoren niet goed geregeld zijn. Het verdient daarom aanbeveling een landelijk steunpunt in te richten, dat zorgt voor uitwisseling van informatie en ervaringen tussen supporterscoördinator, deskundigheidsbevordering, methodiekontwikkeling en advisering bij vraagstukken rond werving en selectie van supporterscoördinatoren. Bij uitwisseling van ervaringen en deskundigheidsbevordering kan worden ingespeeld op aspecten die meer aandacht behoeven. Het gaat dan met name om het tegengaan van verbaal geweld en alcohol- en drugsgebruik en het (verder) ontwikkelen van strategieën gericht op het verminderen van de jonge aanwas.
- 5 Gelet op de bedreigingen waar zelfs sommige goed lopende projecten met te maken hebben, bestaat het gevaar dat, net als in het begin van de jaren negentig, de aandacht voor sociaal preventief supportersbeleid op lokaal niveau verslapt als een periode van intensieve ondersteuning door de KNVB en de Rijksoverheid abrupt wordt beëindigd. Naast de inrichting van een landelijk steunpunt kan dit worden voorkomen door te zorgen voor blijvende monitoring van voortgang en resultaten van het preventief supportersbeleid.

Bijlagen

Bijlage 1 Gegevens politie-inzet en alcohol- en drugsgebruik

Schema 1 Ontwikkeling politie-inzet 1999-2001

	Politie-inzet	
	99/00	00/01
Vitesse	-	+
Feyenoord	+	-
FC Utrecht	+	=
PSV	+	-
Go Ahead Eagles	-	-
ADO Den Haag	+	-
FC Zwolle	-	+
NAC	-	=
Sparta	-	+
Veendam	+	-
Ajax	-	+
Twente	+	=
Top Oss	-	+
FC Den Bosch	=	=
NEC	+	+
Cambuur Leeuwarden	+	=
Groningen	-	+
Helmond Sport	-	=

+ toename, = gelijk gebleven, - afname

Schema 2 Ontwikkeling gebruik alcohol en drugs 1999-2001

	Alcohol- en drugsgebruik	
	99/00	00/01
Vitesse	=	+
Feyenoord	+	+
FC Utrecht	+	+
PSV	=	+
Go Ahead Eagles	=	=
ADO Den Haag	+	=
FC Zwolle	=	=
NAC	=	+
Sparta	n.v.t.	=
Veendam	=	=
Ajax	+	+
Twente	+	+
Top Oss	=	=
FC Den Bosch	+	+
NEC	+	+
Cambuur Leeuwarden	+	=
Groningen	+	=
Helmond Sport	+	+

+ toename, = gelijk gebleven, - afname